

RESEARCH ARTICLE / Araştırma Makalesi

<https://doi.org/10.37093/ijsi.1221359>

Ahıska Türklerinin Göç, Göçmen, Sürgün, Vatan ve Türkiye Kavramlarıyla İlgili Metaforik Algıları: Fenomenolojik Bir Araştırma Örneği

Tamilla Şahin *

Öz

Ahıska Türkleri, sürgüne gönderildikleri tarihten günümüze kadar kendi yurtlarına dönmelerine yönelik çeşitli hükümetlerin girişimlerine rağmen, sürgün edildikleri veya göç ettikleri bölgelerde hala diken üstünde yaşamaktadırlar. Buna bağlı olarak, sürgün veya göç sürecini bizzat yaşamış olan Ahıska Türklerinin göç ve göçle ilgili diğer kavramlar için ürettikleri metaforlar, göç süreçlerini ve genel manada göç olgusunu anlamada yardımcı birer unsurdur. Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan Fenomenoloji deseni ile yürütülen bu araştırma, Bursa, İstanbul ve Antalya illerinde gerçekleştirilmiştir. Ahıska Türklerinin göç, göçmen, sürgün, vatan ve Türkiye kavramlarına ilişkin metaforik algılarını ortaya koymayı amaçlayan çalışmanın örneklem grubunu, 88 Ahıska Türkü oluşturmaktadır. Katılımcıların göçle ilgili kavramlara dair ürettikleri metaforlar ve metaforu konuya bağlayan özellikler, yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış ve elde edilen veriler içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Sonuç olarak Ahıska Türklerinin "göç" için 50, "göçmen" için 45, "sürgün" için 54, "vatan" için 33 ve "Türkiye" için 36 farklı metafor ürettikleri görülmüştür. Katılımcıların ürettikleri metaforlar ve bu metaforları konuya bağlayan açıklamalar dikkate alınarak toplamda 14 kavramsal kategori oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ahıska Türkleri, metafor, göç, göçmen, sürgün

Cite this article: Şahin, T. (2023). Ahıska Türklerinin göç, göçmen, sürgün, vatan ve Türkiye kavramlarıyla ilgili metaforik algıları: Fenomenolojik bir araştırma örneği. *International Journal of Social Inquiry*, 16(2), 581–601. <https://doi.org/10.37093/ijsi.1221359>

* Doktora öğrencisi (YÖK 100/2000 Bursiyeri, Öncelikli Alanı: Göç). Bursa Uludağ Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Görükle Kampüsü, Bursa, Türkiye.

E-posta: tamilla@uludag.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0998-6104>

Article Information

Received 19 Dec 2022; Revised 11 May 2023; Final Revision 09 Aug 2023; Accepted 12 Aug 2023; Available online 30 December 2023

Metaphorical Perceptions of Meskhetian Turks With Regard to the Concepts of Immigration, Immigrant, Exile, Homeland and Türkiye: A Phenomenological Research

Abstract

Despite the attempts of various governments to return them to their homeland, from the date of their exile to the present day, Meskhetian Turks still live on their toes in the regions where they were exiled or migrated. Accordingly, the metaphors produced by Meskhetian Turks, who have personally experienced the exile or immigration process, for immigration and other concepts related to immigration, are helpful elements in understanding the immigration processes and the phenomenon of immigration in general. This research, which was carried out with the Phenomenology pattern, which is one of the qualitative research methods, was carried out in the provinces of Bursa, Istanbul and Antalya. The sample group of the study, which aims to reveal the metaphorical perceptions of Meskhetian Turks about the concepts of immigration, immigrant, exile, homeland and Türkiye, consists of 88 Meskhetian Turks. The metaphors produced by the participants about the concepts related to immigration and the features that connect the metaphor to the subject were collected through a structured interview and the obtained data were analyzed by content analysis technique. As a result, it was seen that Meskhetian Turks produced 50 different metaphors for "immigration," 45 for "immigrant," 54 for "exile," 33 for "homeland," and 36 for "Türkiye." Considering the metaphors produced by the participants and the explanations connecting these metaphors to the subject, a total of 14 conceptual categories were created.

Keywords: Meskhetian Turks, metaphors, immigration, immigrant, exile.

1. Giriş

Yaşadığımız çağın dinamiklerinin hızlı değişimine bağlı olarak sosyal, siyasal ve ekonomik eşitsizlikler her geçen gün daha da artmakta ve insanların yer değiştirmesine neden olmaktadır. Bu durum, bireylerin kendi kararlarıyla gerçekleşebileceği gibi politik nedenlere bağlı olarak, özellikle kitleler için zorla ya da şiddetli baskıyla da meydana gelebilmektedir. 1944 yılı olayları ile 1944'ten beri birden fazla kez yurtlarından edilen ve zulüm gören Ahıska Türkleri, politik nedenlere bağlı olarak sürgün edilen ve itibarsızlaştırılan küçük bir Türk topluluğudur (Devrisheva, 2019, ss. 334–346). Ahıska Türkleri, 1944 yılında Stalin yönetimindeki Sovyetler Birliği tarafından, yurtları olan Gürcistan'dan Orta Asya'ya sürülen birkaç gruptan biridir (Dogan, 2018, s. 17). Bu grup, yurtlarına geri dönmelerine izin verilmediği için uzun bir süre Orta Asya Cumhuriyetleri'nde yaşamaya devam etmiştir. Ahıska Türklerinin göçü ile ilgili gelişmeler bakımından 1989 yılı özel bir yere sahiptir. 1989 yılında Özbekistan'ın Fergana Vadisi'nde politik nedenler, ekonomik rekabet, işsizlik ve nüfus baskısı nedeniyle meydana gelen şiddetli çatışmaların ardından pek çok Ahıska Türkü, evlerini ve sahip oldukları her şeyi geride bırakarak can güvenliklerini sağlamak için bölgeyi terk etmek zorunda kalmışlardır. Kendi imkânlarıyla bölgeyi terk edemeyen Ahıska Türkleri ise Sovyet ordusunun yardımıyla Rusya'ya kaçmıştır (Dinç, 2021, s. 124). Bu olaylardan sonra Ahıska Türkleri, Türkiye topraklarında yaşama isteklerini Türk makamlarına belirtmişler ve talepleri, 1990 yılında Turgut Özal Hükümetince kabul görmüştür (Alım vd., 2006, s. 310). 1992 yılında ise "Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve İskânına Dair 3835 Sayılı Kanun" çıkarılmış ve Ahıska Türkleri Türkiye'ye getirilmeye başlanmıştır (Akkaş, 2017, s. 51). Kanundan yararlanmak isteyen çoğu Ahıska Türkü, kendi imkânlarıyla Türkiye'ye göç etmiş ve Bursa, Antalya, İzmir, Kocaeli, Ankara ve İstanbul gibi büyük şehirlere yerleşmişlerdir (Orhan & Coşkun, 2016, s. 43). Bitmeyen sürgüne tabi olan Ahıska Türkleri, günümüzde Türkiye dışında; Kazakistan, Rusya Federasyonu, Azerbaycan, Kırgızistan, Özbekistan, Gürcistan, Ukrayna ve Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşamlarını dağınık halde sürdürmektedirler (Demiray, 2012, s. 881; Kurt & Açıkgöz, 2017, s. 109). Son olarak 2022 yılında

meydana gelen Ukrayna-Rusya krizinin ardından ise Ukrayna'da bulunan Ahıska Türkleri, Türkiye hükümetinin kabul ettiği 5676 sayılı karar çerçevesinde Türkiye'ye getirilmişlerdir (Cumhurbaşkanı Kararı No. 5676, 2022). Ahıskalı Türklerinin günümüzde halen göç ve sürgüne tabi olması; yasal statü, ekonomik, barınma ve eğitim gibi birden fazla temel insani hakka dair istikrar sorunlarının devam etmesine neden olmaktadır. Bu sebeple göç veya sürgünü deneyimleyen, bu zorlu süreç sonrasında istikrar sorunu yaşamaya devam eden insanların, göç ve göçe dair kavramlarla ilgili algılarını öğrenmek, göç olgusunun tüm yönleriyle anlaşılmasına yardımcı olabilir.

İnsanların, kavramlara ilişkin algılarını ortaya koymak için çoğunlukla metafor çalışmalarından faydalanılmaktadır. Zor anlaşılan ve somutlaştırması güç olan kavramların bir benzetmesi olan metaforlar, insanların herhangi bir kavrama yönelik beyinlerinde bilişsel olarak yapılandırdıkları mecazi araçlar olarak tanımlanır (Cerit, 2008, s. 694; Saban, 2004, s. 131). Dolayısıyla metaforlar, herhangi bir kavramın doğrudan tanımı değil sembolüdür (Yob, 2003, s. 128) ve iki kavram arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koyar (Boozer vd., 1991, s. 61).

1.1 Araştırmanın Amacı ve Soruları

İnsan gruplarının kültürlerini, süreçlerini, yaşadıkları zor olayları ve yaşantıları içindeki gelişmeleri anlamada metaforların ve mecazların gücünden sıklıkla faydalanılmaktadır. Sözlük anlamının ötesinde derin anlamlar taşıyan "göç", "göçmen", "sürgün", "vatan" ve "Türkiye" kavramlarının açıklanmasında metaforların gücünden faydalanmaya odaklanan bu araştırmanın amacı, sürgün ve göçü birçok kez yaşamış olan Ahıska Türklerinin deneyimleriyle ilgili kavramları net bir şekilde açıklamaktır. Bu kapsamda araştırmada aşağıda yer alan iki temel soruya cevap aranmıştır:

1. Ahıska Türklerinin göç, göçmen, sürgün, vatan ve Türkiye kavramlarına ilişkin ürettikleri metaforlar nelerdir?
2. Ahıska Türklerinin göç, göçmen, sürgün, vatan ve Türkiye kavramlarına ilişkin ürettikleri metaforlar ve bunların gerekçeleri dikkate alındığında, metaforlar, hangi kavramsal kategoriler altında toplanmaktadır?

2. Göçe Dair Kavramlar

İnsanlık var olduğu ilk zamanlardan bu yana hareket halindedir. Kimileri iş veya yeni ekonomik fırsatlar aramak, kimileri yeni bir aileye dâhil olmak, kimileri ise eğitim amacıyla bulunduğu yerden taşınır. Bazı insanlar ise bu gibi keyfi kararların ötesinde, çatışmadan, zulümden, terörden veya insan hakları ihlalleri gibi otorite tutumlarına bağlı olarak yer değiştirebilirken, bazıları da iklim değişikliği, doğal afetler veya daha başka çevresel faktörlerin olumsuz etkilerinden kaçmak için yurdundan ayrılır (United Nations, 2023). Dolayısıyla hangi tür nedenle olursa olsun, insanların, gönüllü ya da gönülsüz olarak, düzenli veya düzensiz hareketi *göç* olarak adlandırılmaktadır (United Nations, 2023). Göç olgusunun öznesi olan *göçmen* ise Birleşmiş Milletler Göç Örgütü tarafından "Uluslararası hukukta tanımlanmayan, birtakım nedenlere bağlı olarak bir ülkenin içinde ya da uluslararası bir sınırın dışında, kalıcı veya geçici olarak ikametinden ayrılan kişiye ilişkin genel anlayışı yansıtan şemsiye bir terim" olarak tanımlamıştır (International Organization for Migration, 2023). Birleşmiş Milletler Göç Örgütü (2023) göçmenleri; kişinin yasal statüsü, göçün gönüllü mü yoksa gönülsüz mü olduğu, nedenleri ve kişinin gittiği yerde kalış süresinin ne kadar olduğuna göre sınıflandırmaktadır.

Sürgün kavramının, uluslararası kurumlarca tanımının net olarak yapılmadığı anlaşılma ile birlikte, Türk Ceza Kanunu'nun (1926) yürürlükten kaldırılan hükümlerine bakıldığında, sürgünün, bir ceza niteliği taşıdığı anlaşılmaktadır. 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (mülga) 11. maddesi çerçevesinde sürgün, aslî bir cezadır (TCK, 1926). İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 9. maddesi ise hiç kimsenin keyfi olarak yakalanamayacağı, tutuklanamayacağı ve "sürgün edilemeyeceği"ni ifade eder (United Nations, 1948). Dolayısıyla bir insanın sürgün edilebilmesi için bir cürüm işlemesi gerektiği ve keyfi olarak hiç kimsenin sürgün edilemeyeceği yasalar ve anlaşmalarda belirtilmiştir.

Vatan kelimesini İngilizce'de *homeland* ve *fatherland* gibi kavramlar karşılar ve bu kavramlara sıklıkla uluslararası kurum raporları, kanunlar ve sosyolojik çalışmalarda rastlansa da kavramın, kurumsal bir tanımı bulunmamaktadır. Bununla birlikte *vatan*, bir toprak parçası olmasının çok ötesinde, toplum nazarında manevi bir olgu ve milli bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır (İnal, 1998, s. 220). Bu düşünceyi Gökalp (2019, s. 86), şu şekilde ifade etmektedir: "Vatan, üstünde oturduğumuz toprak demek değildir. Vatan dediğimiz şeydir ki üstünde oturduğumuz toprak onun, ancak zarfından ibarettir." Aynı zamanda Gökalp'e (2019, s. 87) göre vatan, milli bir kültürdür (harstır). İnalçık (1964, s. 612) ise kişinin vatanına olan sevgi ve bağlılığının, vatan adı verilen topraklarda güvenle yaşamasına bağlı olduğunu söylerken, vatan kavramı ile güven duygusunu özdeşleştirmiştir. Bu görüşlerden, vatanın literatürde; güven, kültür, sevgi, birliktelik, maneviyat, milli varlık gibi soyut kavramlarla açıklandığı anlaşılmaktadır.

Göç etmiş ya da sürgün edilmiş kişilerin deneyimleri, yerinden ayrılan (edilen) kişiler ve ev sahibi toplum hakkında anlayış geliştirmeyi sağlar (Hager, 2020, s. 4). Bunun yanı sıra göçmenlerin, mültecilerin ve sürgün edilen insanların yaşamları "değişim" ile karakterize edilir ve bu insanların birtakım kavramlara dair düşünceleri, yaşadıkları koşullardan nasıl etkilendiklerini ortaya koyar (Mallett, 2004, s. 74). Sürgün, göç ve göçmen gibi insan hareketliliğini ifade eden kavramlar, kayıp bir geçmiş ile dinamik bir şimdi arasındaki yaşamı belki de en uygun şekilde ifade eden ve yıllardır büyük ilgi gören kavramlardır (Jansen, 2021, s. 85). Metafor çalışmalarıyla ise kişilerin, bu tip kavramlara dair algıları net bir şekilde ortaya konulabilir.

3. Metafor ve Metaforik Algı

Bilişsel dilbilimsel görüşte *metafor*, bir kavramsal alanı başka bir kavramsal alan açısından anlamak olarak tanımlanır. Örneğin hayatı "yolculuk", teorileri "yapı", fikirleri "yiycek" ve sosyal kurumları "bitkiler" şeklinde anlamak, metaforik algıya örnektir (Kövecses, 2010, s. 4). Pek çok birincil metafor, deneyim sahibi olmaya başladığında bilinçsizce edinilir (Winter & Matlock, 2017, s. 99). Daha sonraları ise insanlar; yüksek bilinçlerindeki akıl yürütme süreçlerini kullanırlar ve birincil metaforlara dayanan karmaşık kavramsal metaforları öğrenirler. Bu fikirden yola çıkarak metaforun, insan anlayışına ve dünya görüşüne aracılık ettiğinden bahsedilebilir (Chun, 2005, s. 35).

Bilişsel yeteneğe sahip olan ve metaforun içinde bulunduğu bağlamı, arka plan bilgisini, kültürel faktörleri ve bilişsel modelleri bilen ve bir metaforun dayanabileceği zemini oluşturanlar, iletişim kurulan öznelerdir. Metaforlar; bilişsel yetenekleri, hayal gücünü ve muhakeme yeteneğini açığa çıkarırlar. Metaforlar, benzerlikler oluşturduklarında rolleri daha da büyür. Kaynak alan (A) ile hedef alan (B) arasındaki benzerlikler, dünyayı keşfetme sürecinde insanlar tarafından oluşturulur ve bu benzerlikler açıklandığında, metaforlar deşifre edilir (Lakoff & Johnson, 1980, s. 3).

Metaforlar, özellikle sosyal bilim araştırmalarında sıklıkla başvurulan ve insanların kavramlara ilişkin algılarını öğrenmek için kullanılan mecazlardır. Zhang ve Hu (2009, s. 80), metaforların, kültürün taşıyıcısı olduğunu ve dünyayı anlama biçimlerini yansıttığını, bu nedenle de kültür öğretiminde etkisinin yadsınamayacak kadar büyük olduğundan söz etmişlerdir.

4. Yöntem

Deneyimleri, nesnelere ve tözler¹ açısından anlamak, deneyimlerin önemli kısımlarını seçmeye ve bunları ayrı varlıklar veya tek tip maddeler olarak ele almaya olanak tanır. Deneyimler, varlıklar veya tözler olarak tanımlandığında, atıfta bulunabilir, kategorize edilebilir, gruplandırılabilir, nicelikleri belirlenebilir ve bu yolla onlar hakkında akıl yürütülebilir. Deneyimler, olağanüstü derecede geniş çeşitlilikteki fenomenolojik metaforlara; yani olayları, etkinlikleri, duyguları görüntüleme yollarına temel oluşturur (Lakoff & Johnson, 1980, s. 25). Metafor ve fenomenolojinin etkileşiminin çıkış noktası ise tekabül teorisine dayanan "gerçek" ve "mecazi gerçeklik" kipleri arasındaki katı ayrımlara son yıllarda akademi dünyasında yapılan ölçümlerle ciddi manada meydan okuma olmuştur denilebilir (Creswell, 2007, s. 62, Lakoff & Johnson, 1980, s. 185–194).

Bu çalışma, katılımcı grubun deneyimlerine odaklanıldığı, gerçek ve mecazi gerçeğin birlikte ele alındığı, somut ve soyut kavramlar ortak bir şekilde kategorize edilerek deneyimler anlaşılmasına çalışıldığından, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan ve anlamı araştırmaya odaklanan *Fenomenoloji (Olgubilim)* yöntemi ile yürütülmüştür. Fenomenoloji çalışmalarında, belirlenen bir fenomenin, kişi ya da kişi grupları tarafından nasıl algılandığını anlamak ve bu algının özüne ulaşmak adına, deneyimler analiz edilir (Creswell, 2007, s. 59). Fenomenolojik yöntemde, olduğu gibi kabul edilen varsayımlar, değerler ve unutulmuş algılar topyekûn olarak ele alınarak, insan deneyiminin önemi ortaya konulur ve insan davranışları tam olarak kavranmaya çalışılır (Stefanovic, 2015, s. 40). Bilişsel anlambilimde kavramsal metaforlara yönelik ilk yaklaşımı geliştiren Lakoff ve Johnson (1980, s. 35), metaforun kavramsal bir fenomen olduğunu savunmuşlardır. Buna bağlı olarak, Ahıska Türklerinin "göç", "göçmen", "sürgün", "vatan" ve "Türkiye" kavramlarına ilişkin bilişsel algılarını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma, Fenomenoloji yöntemi çerçevesinde ele alınan bir *kavramsal metafor çalışmasıdır* (Kövecses, 2010, s. 72).

4.1 Çalışma Grubu

Bu çalışma için ilk etapta 100 kişiden veri toplanmışsa da veriler dijital ortama aktarılırken, 12 katılımcının yapılandırılmış formda yer alan soruları eksik doldurmaları nedeniyle araştırmacının örneklem grubunu, Bursa, İstanbul ve Antalya illerinde hayatını sürdüren ve göç veya sürgün yaşamış olan 88 Ahıska Türkü oluşturmaktadır. Çalışma, Ahıska Türklerinin metaforik algılarını ortaya koymayı amaçladığından, araştırmacının örnekleme tekniği *amaçlı örneklemedir*. Bu tekniğe başvurulmasının nedeni, araştırmacının vakit kazanmasını sağlamak ve çalışmanın amacına uygun kişileri araştırmaya dâhil ederek örneklemin evreni temsil etme olasılığını yükseltmektir (Balci, 2015, s. 87; Karasar, 2021, s. 109).

Katılımcılara ait demografik bilgilerin betimsel istatistik değerleri Tablo 1'de yer almaktadır:

¹ Varlıklarda değişikliğe uğrayan taraf dışında değişmeden kalan şey; cevher (Türk Dil Kurumu, 2022).

Tablo 1*Katılımcıların Demografik Bilgilerine Ait Betimsel İstatistik Değerleri*

Demografik bilgi	Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	52	59,1
Erkek	36	40,9
Yaş aralığı		
18-25	16	18,2
26-35	21	23,9
36-45	36	40,9
46-55	8	9,1
56 ve üzeri	7	8,0
Türkiye'de geçirilen süre		
0-1 yıl arası	3	3,4
1-3 yıl arası	6	6,8
3-5 yıl arası	5	5,7
5-10 yıl arası	14	15,9
10-15 yıl arası	12	13,6
15 ve üzeri	48	54,5
Gelinen ülke		
Azerbaycan	26	29,5
Kazakistan	20	22,7
Kırgızistan	7	8,0
Özbekistan	10	11,4
Rusya	22	25,0
Ukrayna	2	2,3
Türkiye	1	1,1

Not. N=150.

Tablo 1'de yer alan kişi sayıları ve yüzde değerlerine bakıldığında, 52 kadın, 36 erkeğin araştırmaya katıldığı ve dolayısıyla kadınların sayısının erkeklerden % 44,4 daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra araştırmaya en çok 36-45 (36 kişi) yaş aralığında, 15 ve üzeri (48 kişi) yıldır Türkiye'de yaşayan ve Azerbaycan'dan (26 kişi) göç eden Ahıska Türkü katılmıştır.

4.2 Veri Toplama Tekniği

Çalışmanın verileri, yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Yapılandırılmış görüşmede kalıp ve değişmez nitel sorular yer alırken, sorular net ve genellikle tek tiptir (Dömbekci & Erişen, 2022). Gönüllü olarak araştırmaya katılan Ahıska Türklerine, demografik bilgi sorularının ve açık uçlu beş sorunun yer aldığı, araştırmacı tarafından hazırlanan yapılandırılmış form sunulmuştur. Açık uçlu sorular, katılımcıların zihinlerindeki fenomenleri anlamaya yöneliktir. Formda katılımcılardan, kendilerine sunulan kavramlara benzettikleri tek bir metafor üretmeleri ve bunun nedenini *çünkü* ifadesinden sonra açıklamaları istenilmiştir. Araştırmada yer alan açık uçlu sorular şu şekildedir:

1. Göç..... 'ya benzer/gibidir. Çünkü.....
2. Göçmen..... 'ya benzer/gibidir. Çünkü.....
3. Sürgün..... 'ya benzer/gibidir. Çünkü.....
4. Vatan..... 'ya benzer/gibidir. Çünkü.....
5. Türkiye..... 'ya benzer/gibidir. Çünkü.....

Araştırma katılımcıları, "göç", "göçmen", "sürgün", "vatan" ve "Türkiye" kavramlarına ilişkin metaforlar üretmeleri yanı sıra, metaforları konuya bağlayan özellikleri de kendilerine sunulan yapılandırılmış forma yazmışlardır. Bu araştırma için Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulundan (Oturum Tarihi 26 Ağustos 2022, Oturum Sayısı 2022-07, Karar No 34) gerekli izin alınmıştır.

4.3 Verilerin Analizi

Toplanan demografik bilgiler, MS Office Excel programında *betimsel istatistik* teknikleriyle; üretilen metaforlar ve "çünkü" ifadesinden sonra yer alan metaforu konuya bağlayan özelliklere dair ifadeler ise *içerik analizi tekniği* ile analiz edilmiştir. İçerik analizi yapılırken ise Creswell'in (2007) metafor çalışmalarına dair görüşleri çerçevesinde Saban (2008) tarafından sıralanan adımlar kullanılmıştır. Bu adımlar; (1) Kodlama ve ayıklama, (2) Örnek metafor imgesi derleme, (3) Kategori geliştirme, (4) Geçerlilik ve güvenilirliği sağlama ve (5) Nicel veri analizi için aktarma yapma şeklindedir (Saban, 2008, s. 464).

Analizin *kodlama ve ayıklama* aşamasında, toplanan verilerin detaylı okuması yapıldıktan sonra kodlama yapılmış ve bazı katılımcıların, kavramlar için ürettikleri metaforları mantıklı bir şekilde konuya bağlayamadıkları anlaşılmıştır. Bu nedenle, bu kişilerin ürettikleri metaforlar çalışmaya dâhil edilmemiştir. Bunun yanı sıra bazı katılımcıların, bir kavram için ürettiği metaforu mantıklı bir şekilde açıklayabilirken, diğer bir kavram için ürettiği metaforu mantıklı bir şekilde açıklayamadığı görülmüştür. Bu sebeple her bir kavram için veri kümesi frekans değerleri farklılık göstermektedir. Aşağıda, araştırmaya dâhil edilmeyen örnek bir veri sunulmuştur.

Göçmen, bülbüle benzer. Çünkü gurbette garip şaduman olmaz imiş. El ona şefiyu mihriban olmaz imiş [Nevai]. (K61)

Yukarıdaki örnekte, katılımcı, göçmen kavramı için bülbül metaforunu üretmiş ve bülbülü göçmene benzetme nedenini açıklarken Nevai'nin şiirinden iki dize yazmıştır. Ancak bu dizeler, katılımcının, göçmeni neden bülbüle benzettiğini açıklamada eksik kalmıştır. Bu nedenle katılımcının bu soruya verdiği cevap analiz dışı bırakılmıştır.

Örnek metafor imgesi derlemesi sırasında, katılımcılar tarafından üretilen metaforların birbirleriyle olan benzerlik ve farklılıkları ortaya konulmuştur. Bunun ardından kategori oluşturma aşamasına geçilmiş ve metaforların kümelenildiği kavramsal kategoriler oluşturulmuştur. Bu aşamada öncelikli olarak, metaforun konuya bağlandığı özellikler dikkate alınmıştır. Örneğin bir katılımcı, "göç" kavramı için "çöl" metaforunu üretmiştir. Kelime anlamı bakımından değerlendirildiğinde metaforun; "doğal oluşum" veya "yerküreye ait bölüm" şeklinde isimlendirilen bir kategori altında yer alabileceği düşünülebilir. Ancak katılımcı, açıklamasında çöldeki zor şartlara değindiği için çöl metaforu, "zor durum" kavramsal kategorisine dâhil edilmiştir. Geçerlilik ve güvenilirliği sağlama aşamasında Miles ve Huberman'ın (1994) metafor çalışmaları için belirledikleri güvenilirliği sağlama yöntemine başvurulmuştur. Bu yöntemle göre güvenilirliğin sağlanması için, kavramsal kategorilerde görüş birliği yapılmış metaforların sayısı, görüş birliği sağlanan ve görüş ayrılığına düşülen toplam metafor sayısına bölüldüğünde çıkan değer 0,80 ve üzerinde olması gerekir (Miles ve Huberman, 1994, s. 64). Bu bağlamda araştırmacı tarafından oluşturulan kavramsal kategoriler öncelikle uzman ekibin onayına sunulmuş, daha sonra ise araştırmacı ve iki uzman tarafından farklı ortamlarda metafor-kavramsal kategori eşleştirmesi yapılmıştır. Bu işlemlerden sonra ise

Miles ve Huberman'ın (1994, s. 64) güvenilirliği sağlama formülü işe koşulmuştur. Sonuç olarak "göç" için 0,87, "göçmen" için 0,93, "sürgün" için 0,88, "vatan" için 0,92 ve "Türkiye" için 0,98 katsayıları elde edilmiştir. Bu katsayıların tamamı 0,80'den büyük olduğundan çalışmanın güvenilirliği sağlanmıştır. En nihayetinde uzman ekip, birlikte bir çalışma gerçekleştirmiş ve metafor-kavramsal kategori eşleştirmesinde ortak karar alarak güvenilirlik katsayısını 1,00'a yükseltmişlerdir. Bunun yanı sıra çalışma, veri toplama ve analiz sürecinde uygun yöntemlerle yürütüldüğünden geçerliliği sağlanmıştır.

Metafor analizi aşamalarının en sonuncusu olan *nicel verilerin analizi* aşamasında ise MS Office Excel programında, metafor frekansları üzerinden elde edilen sayısal veriler, betimsel istatistik yöntemleriyle analiz edilmiştir.

4.4 Bulgular

Bu bölümde, araştırma soruları çerçevesinde, çalışmaya katılanların "sürgün", "göç", "göçmen", "vatan" ve "Türkiye" kavramlarına ilişkin ürettikleri metaforlarla birlikte, bu metaforlar ve metaforlar için yapılan açıklamalardan elde edilen kavramsal kategorilere yer verilmiştir.

4.4.1 Ahıska Türklerinin Göç, Göçmen, Sürgün, Vatan ve Türkiye Kavramlarına İlişkin Ürettikleri Metaforlar

Aşağıda, araştırma katılımcıları tarafından "göç", "göçmen", "sürgün", "vatan" ve "Türkiye" kavramlarına ilişkin üretilen metaforlar ayrı ayrı tablolar halinde sunulmuştur (Bkz. Tablo 2-6). "Göç" kavramıyla ilgili Tablo 2'de yer alan metaforlar incelendiğinde, araştırmaya katılanların 79'unun ürettiği metaforların konuya bağlandığı özelliklerin anlamlı bulunduğu ve toplamda 50 farklı metaforun üretildiği anlaşılmaktadır. Tabloda *mecburiyet/zorunluluk* metaforu 10 frekans değeri ile dikkat çekmektedir. Bazı katılımcılar göçü mecburiyet, bazıları ise zorunluluk olarak mecazlaştırmışlardır. Bu iki kavram eş anlamlı olduğundan tek bir metafor olarak sunulmuştur. *Kuş* (5), *değişim* (4), *ayrılık* (3) ve *zorluk* (3) metaforları en çok üretilen diğer metaforlarken, geriye kalan metaforlar ise 1 (36 metafor) ve 2 (9 metafor) frekans değerine sahiptir.

Tablo 3'ten, katılımcıların 86'sının cevabının analize tabi tutulduğu, bu veri kümesinin, "göç" kavramı için analize dâhil edilen veri kümesinden daha büyük olduğu ve toplamda 45 farklı metaforun üretildiği anlaşılmaktadır. Bu sayıdan, "göçmen" kavramına ilişkin üretilen metaforların, "göç" kavramına ilişkin üretilen metaforlardan daha *homojen* olduğu sonucuna varılabilir. Nitekim "göçmen" kavramı için *yabancı* metaforu toplamda 18 kişi, *kuş* metaforu ise toplamda 9 kişi tarafından üretilmiştir. Bu değerler, grubun, oldukça homojen mecazlaştırma yaptığına işaret etmektedir. *Yabancı* ve *kuş* metaforlarını, 5 frekans değeriyle *umutlu insan*, 3 frekans değeriyle ise *barınamayan*, *çocuk* ve *yolcu* metaforları takip etmektedir. Geriye kalan metaforlar ise 1 (33 metafor) ve 2 (6 metafor) frekans değerine sahiptir.

Çalışmaya katılan 78 kişinin "sürgün" kavramına ilişkin ürettiği metaforlar analize tabi tutulmuş ve bu kişilerin, toplamda 54 farklı metafor ürettikleri görülmüştür. Tablo 4'ten, "sürgün" (54) kavramı için üretilen metaforların, "göç" (50) ve "göçmen" (45) kavramları için üretilen metaforlardan daha *heterojen* olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim en çok tekrar eden metafor *savaş*tır ve bu metafor toplamda 5 kişi tarafından üretilmiştir. *Savaş* metaforunu 4 frekans değeriyle, *çaresizlik*, *kovulmak* ve *ölüm* metaforları, 3 frekans değeriyle ise *kökünden koparılan ağaç*, *zorbalık* ve *zulüm* metaforları takip etmektedir. Geriye kalan metaforlar ise çoğunluğu 1 olmak üzere, 1 (42 metafor) ve 2 (5 metafor) frekans değerine sahiptir. Metaforun frekans değerinin 1 olması da bir *heterojenlik* göstergesidir.

Tablo 2
Göç Kavramına İlişkin Üretilen Metaforlar

Metafor	n
Mecburiyet/Zorunluluk	10
Kuş	5
Değişim	4
Ayrılık	3
Zorluk	3
Belirsizlik	2
Endişe	2
Fırsat	2
Gitmek	2
Hayale yolculuk	2
Hüzün	2
Savrulan yaprak	2
Son	2
Yeniden doğmak	2
Amerika	1
Aydınlık	1
Barınamamak	1
Başlangıç	1
Belirsiz yolculuk	1
Bilinmezlik	1
Çaresizlik	1
Çöl	1
Deprem	1
Düşmek	1
Hüzün dolu yolculuk	1
İşkence	1
Kâbus	1
Karanlık	1
Kayıp	1
Koparılmak	1
Korku	1
Kovulmak	1
Leylek	1
Meçhule gitmek	1
Sıfırdan başlamak	1
Sıfırlanmak	1
Topraktan koparılmak	1
Uçmak	1
Umuda yolculuk	1
Umut	1
Yabancılık	1
Yangın	1
Yaprak	1
Yara	1
Yavru	1
Yeni başlangıç	1
Yeni ev	1
Yeni sayfa	1
Yeni yaşam	1
Yuva	1

Not. Metafor Sayısı = 50, N=79

Tablo 3
Göçmen Kavramına İlişkin Üretilen Metaforlar

Metafor	n
Yabancı	18
Kuş	9
Umutlu insan	5
Barınamayan	3
Çocuk	3
Yolcu	3
Buruk insan	2
İstenmeyen kişi	2
Kimsesiz	2
Leylek	2
Yetim kalan çocuk	2
Zorluk çeken kişi	2
Ağaç	1
Arı	1
Balık	1
Başarısız çocuk	1
Bukalemun	1
Çiçek	1
Daimi misafir	1
Endişeli yolcu	1
Farklı kişi	1
Freni patlamış araç	1
İki farklı insan	1
Kanadı kırılmış kuş	1
Kaybolmuş çocuk	1
Kaybolmuş insan	1
Kimsesiz çocuk	1
Misafir	1
Sahipsiz çocuk	1
Söz	1
Şanssız kişi	1
Şaşkın kişi	1
Terk eden kişi	1
Tutunamayan	1
Tüm yapraklarını dökmüş ağaç	1
Yalnız kalan kuş	1
Yalnız kişi	1
Yalnızlık	1
Yama	1
Yaprak	1
Yaralı aslan	1
Yeni insan	1
Yeni doğmuş bebek	1
Yetim	1
Yolunu kaybetmiş kuş	1

Not. Metafor Sayısı = 45, N=86

Tablo 4
Sürgün Kavramına İlişkin Üretilen Metaforlar

Metafor	n
Savaş	5
Ölüm	4
Çaresizlik	4
Kovulmak	4
Kökünden koparılan ağaç	3
Zorbalık	3
Zulüm	3
Eziyet	2
Facia	2
Kırgınlık	2
Koparılan çiçek	2
Trajedi	2
Adaletsizlik	1
Ameliyat yarası	1
Annesinden koparılan yavru	1
Ayrılık	1
Bedeni ikiye bölmek	1
Belirsizlik	1
Bilinmezlik	1
Bitki nakli	1
Bitkisel hayat	1
Çatısız ev	1
Çile	1
Evsizlik	1
Fırtına	1
Hapishane	1
Hayatın sonu	1
Hayvanlara yapılan muamele	1
Hüzün	1
İşkence	1
Kader	1
Karanlık	1
Katliam	1
Kayıp	1
Kırık ayna	1
Kırılmış vazo	1
Koparılan bitki	1
Koparılan yaprak	1
Koparılmak	1
Kuş	1
Öksüz ve yetim kalmış çocuk	1
Savrulmak	1
Sefalet	1
Sudan çıkmış balık	1
Ucu görünmeyen tünel	1
Ümitsizlik	1
Vatansızlık	1
Yara	1
Yetim	1
Zorla aileden koparılmak	1
Zorla annesinden koparılan çocuk	1
Zorlama	1
Zorunlu görev	1
Zorunluluk	1

Not. Metafor Sayısı = 54, N=78

Tablo 5
Vatan Kavramına İlişkin Üretilen Metaforlar

Metafor	n
Ana	17
Yuva	11
Ev	9
Toprak	4
Yurt	4
Aidiyet	3
Aile	3
Hasret/özlem	3
Güven	3
Türkiye	3
Dağ	2
Huzur	2
Sevgili	2
Su	2
Ana Kucağı	1
Ana-baba kucağı	1
Ata	1
Atom	1
Baba	1
Beden	1
Birlik	1
Çocukluk odası	1
Ebeveyn	1
Emanet	1
Güvenli liman	1
Hayat	1
Huzur ve mutluluk veren gizli bir köşe	1
Kalkan	1
Memleket	1
Sevgi	1
Son liman	1
Tarih	1
Umut	1

Not. Metafor Sayısı = 33, N=87

Tablo 6
Türkiye Kavramına İlişkin Üretilen Metaforlar

Metafor	n
Vatan	23
Ev	8
Yuva	7
Güven	5
Cennet	4
Aile	3
Umut	3
Baba ocağı	2
Gelecek	2
Ağabeyi	1
Ana	1
Anayurt	1
Ata	1
Barış ülkesi	1
Bayrak	1
Can	1
Çınar ağacı	1
Damarımdaki kan	1
Dökülen kan	1
Ebeveyn	1
Elmas	1
Eşi benzeri olmayan	1
Gökyüzü	1
Güven kapısı	1
Güvenli liman	1
Hasret	1
Hava	1
Kanımız	1
Kendini bulmak	1
Memleket	1
Misafirhane	1
Misafirperver	1
Mutlu son	1
Su	1
Süpermen	1
Tutku	1

Not. Metafor Sayısı = 36, N=84

Araştırma katılımcıları, Tablo 5'ten de anlaşılacağı üzere, "vatan" kavramı için ürettikleri metaforları oldukça mantıklı bir şekilde açıklamışlardır. Bu sebeple 87 katılımcının cevabı analize dâhil edilmiştir. 87 kişi toplamda 33 farklı metafor üretmiştir. Dolayısıyla bu kavram için üretilen metaforların, "göç", "göçmen" ve "sürgün" kavramları için üretilen metaforlara kıyasla oldukça *homojen* olduğundan bahsedilebilir. *Ana* metaforu 17 frekans değeri ile dikkat çekerken, bunu, *yuva* (11) ve *ev* (9) metaforları takip etmektedir. *Toprak* ve *yurt* metaforları 4, *aidiyet*, *aile*, *güven*, *hasret/özlem* ve *Türkiye* metaforları ise 3 frekans değerine sahiptir. Hasret ve özlem kelimeleri eş anlamlı olduğundan, bunlar tek bir metafor olarak anılmıştır. Geriye kalan metaforlar ise 1 (19 metafor) ve 2 (4 metafor) frekans değerine sahiptir. Vatan kavramına ilişkin üretilen metafor sayısının diğer kavramlar için üretilen metafor sayılarından daha az olması, katılımcıların kavrama ilişkin metaforik algılarının birbirine daha çok benzediğini göstermektedir.

Tablo 6'da, araştırmaya katılanların 84'ünün cevabının geçerli olduğu ve bu kişilerin 36 farklı metafor ürettiği görülmektedir. Tablo 6'da *vatan* metaforu, 23 frekans değeriyle dikkat çekmektedir. "Göç", "göçmen", "sürgün" ve "vatan" kavramlarından hiçbirinde bu kadar yüksek frekans değerine sahip olan bir metafor üretilmemiştir. Bunu takiben, *ev* metaforu 8, *yuva* metaforu 7, *güven* metaforu 5, *cennet* metaforu 4, *aile* ve *umut* metaforları ise 3 frekans

değerine sahiptir. Frekans değeri 1 olan 27 metafor, 2 olan 2 metafor bulunmaktadır. Dolayısıyla her ne kadar *vatan* metaforu 23 kişi tarafından üretildiği için *homojenlik* söz konusu olsa da birer kişi tarafından 27 farklı metaforun üretilmesi, *heterojenliği* artırmıştır denilebilir.

Yukarıda yer alan, kavramlar için üretilen metaforların yer aldığı tablolar (Tablo 2, 3, 4, 5 ve 6) bütün olarak incelendiğinde,

- "Göç" ve "sürgün" kavramları için; *ayrılık, belirsizlik, bilinmezlik, çaresizlik, hüznün, işkence, karanlık, kayıp, koparılmak, kovulmak, kuş ve yara* metaforları,
- "Göç" ve "göçmen" kavramları için *yaprak* metaforu,
- "Sürgün" ve "göçmen" kavramları için *yetim* metaforu,
- "Göç", "göçmen" ve "sürgün" kavramları için *kuş* metaforu,
- "Vatan" ve "Türkiye" kavramları için *aile, ana, ata, ebeveyn, ev, güven, güvenli liman, hasret, memleket, su, umut ve yuva* metaforlarının ortak olduğu görülmektedir.

4.4.2 Kavramsal Kategoriler

Ahıska Türklerinin "göç", "göçmen", "sürgün", "vatan" ve "Türkiye" kavramlarına ilişkin ürettikleri metaforlar ile bunların gerekçeleri dikkate alınarak oluşturulan kavramsal kategoriler ve betimsel istatistik değerleri aşağıda ayrı ayrı tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 7

Göç Kavramına İlişkin Üretilen Metaforlara Ait Kavramsal Kategoriler

Kavramsal Kategori	Metafor Sayısı (N)	Metafor Yüzdesi (%)	Metaforlar ^a
Kötü olay	10	20	Hüzün dolu yolculuk (1) İşkence (1) Kâbus (1) Kayıp (1) Koparılmak (1) Kovulmak (1) Meçhule gitmek (1) Topraktan koparılmak (1) Yangın (1) Uçmak (1)
Yenilik/Fırsat	17	34	Amerika (1) Aydınlık (1) Başlangıç (1) Değişim (4) Fırsat (2) Hayale yolculuk (2) Kuş (5) Sıfırdan başlamak (1) Umuda yolculuk (1) Umut (1) Yeni başlangıç (1) Yeni ev (1) Yeni sayfa (1) Yeni yaşam (1) Yeniden doğmak (2) Yuva (1) Son (2)
Zarar durumu	6	12	Belirsiz yolculuk (1) Deprem (1) Düşmek (1) Gitmek (2) Yara (1) Son (2)
Zarar gören	4	8	Leylek (1) Savrulan yaprak (2) Yaprak (1) Yavru (1)
Zor durum	13	26	Ayrılık (3) Barınamamak (1) Belirsizlik (2) Bilinmezlik (1) Çaresizlik (1) Çöl (1) Endişe (2) Hüzün (2) Karanlık (1)
Toplam	50	100	Korku (1) Mecburiyet/zor durum (10) Yabancılık (1) Zorluk (3)

Not. ^aParantez içinde, ilgili metaforu üreten kişi sayısı belirtilmiştir.

Tablo 7'de, "göç" kavramı için üretilen metaforların *kötü olay* (10), *yenilik/fırsat* (17), *zarar durumu* (6), *zarar gören* (4) ve *zor durum* (13) olmak üzere beş adet kavramsal kategori altında kümelenildiği görülmektedir. *Yenilik/fırsat* en fazla frekans değerine sahip olan kategoridir. Ancak diğer dört kategori, göçün zor yanlarına vurgu yapmaktadır. Bu nedenle Ahıska

Türklerinin çoğunun, göçü, kötü bir süreç olarak gördükleri söylenebilir. Bazı katılımcıların ürettikleri metaforlar ve açıklamaları şöyledir:

- Kötü olay → "Göç, *yangına* benzer. Çünkü yangındaki gibi her şeyini kaybedersin, için yanar." (K61)
- Yenilik/fırsat → "Göç, *kuşa* benzer. Çünkü kuşlar, hayatlarını devam ettirmek için daha iyi şartlara göç ederler." (K15)
- Zarar durumu → "Göç, *depreme* benzer. Çünkü yıkılan hayatını yeniden kurmak zorundasın." (K68)
- Zarar gören → "Göç, *leyleğe* benzer. Çünkü evin dağılır ve göç etmek zorunda kalırsın." (K80)
- Zor durum → "Göç, *zorunluluğa* benzer. Çünkü bulunduğun yerde mutlu değilsindir." (K63)

Tablo 8

Göçmen Kavramına İlişkin Üretilen Metaforlara Ait Kavramsal Kategoriler

Kavramsal Kategori	Metafor Sayısı (N)	Metafor Yüzdesi (%)	Metaforlar ^a		
Olay öznesi	7	15,6	Balık (1) Bukalemun (1) Çiçek (1)	Farklı kişi (1) Misafir (1)	Yabancı (18) Yolcu (3)
Yenilik/Fırsat	9	20	Ağaç (1) Arı (1) Çocuk (3)	İki farklı insan (1) Kuş (9) Leylek (2)	Umutlu insan (5) Yeni insan (1) Yeni doğmuş bebek (1)
Zarar gören	27	60	Barınamayan (3), Başarısız çocuk (1) Buruk insan (2) Daimi misafir (1) Endişeli yolcu (1) Freni patlamış araç (1) İstenmeyen kişi (2) Kanadı kırılmış kuş (1) Kaybolmuş çocuk (1) Kaybolmuş insan (1)	Kimsesiz (2) Kimsesiz çocuk (1) Sahipsiz çocuk (1) Söz (1) Şanssız kişi (1) Şaşkın kişi (1) Terk eden kişi (1) Tutunamayan (1) Tüm yapraklarını dökmüş ağaç (1)	Yalnız kalan kuş (1) Yalnız kişi (1) Yaprak (1) Yaralı aslan (1) Yetim (1) Yetim kalan çocuk (2) Yolunu kaybetmiş kuş (1) Zorluk çeken kişi (2)
Zor durum	2	4,4	Yalnızlık (1) Yama (1)		
Toplam	45	100			

Not. ^aParantez içinde, ilgili metaforu üreten kişi sayısı belirtilmiştir.

Tablo 8'de de sunulan "göçmen" kavramı için üretilen metaforlar ve açıklamaları birlikte değerlendirildiğinde; *olay öznesi* (7), *yenilik/fırsat* (9), *zarar gören* (27) ve *zor durum* (2) kavramsal kategorileri ortaya çıkmıştır. Bu kategorilerden üçü (yenilik/fırsat, zarar gören ve zor durum), "göç" kavramı için oluşturulan kategorilerle aynıdır. "Göç" (isim), ve "göçmen" (sıfat) sözcüklerinin türleri farklı olsa da aynı olguya ait eylem ve olay öznesini ifade etmeleri, katılımcıların birbirine çok benzer metaforlar üretmesine neden olmuştur denilebilir. Bazı katılımcıların ürettikleri metaforlar ve açıklamaları şöyledir:

- Olay öznesi → "Göçmen, *bukalemuna* benzer. Çünkü her yere uyum sağlaması gerekir." (K85)
- Yenilik/fırsat → "Göçmen, *kuşa* benzer. Çünkü daha iyi şartlara erişmek için sürekli yer değiştirmelisin." (K49)

- Zarar gören → "Göçmen, *buruk insana* benzer. Çünkü kendi memleketinden koparılmış ve anıların geride kalmıştır." (K48)
- Zor durum → "Göçmen, *yamaya* benzer. Çünkü elbisedeki yama her zaman kendini belli eder. Hiçbir zaman orijinalin yerini tutmaz." (K13)

Tablo 9

Sürgün Kavramına İlişkin Üretilen Metaforlara Ait Kavramsal Kategoriler

Kavramsal Kategori	Metafor Sayısı (N)	Metafor Yüzdesi (%)	Metaforlar ^a		
Kötü olay	14	25,92	Fırtına (1) Trajedi (2) Zulüm (3) Eziyet (2) Facia (2)	Hayvanlara yapılan muamele (1) İşkence (1) Katliam (1) Ölüm (4) Savaş (5)	Koparılmak (1) Kovulmak (4) Savrulmak (1) Zorbalık (3)
Olgu	3	5,55	Adaletsizlik (1) Kader (1) Zorunlu görev (1)		
Zarar durumu	8	14,81	Ameliyat yarası (1) Çatısız ev (1) Hapishane (1)	Ucu görünmeyen tünel (1) Yara (1) Bedeni ikiye bölmek (1)	Hayatın sonu (1) Zorla aileden koparılmak (1)
Zarar gören	12	22,22	Koparılan bitki (1) Koparılan çiçek (2) Koparılan yaprak (1) Kökünden koparılan ağaç (3) Yetim (1)	Kuş (1) Sudan çıkmış balık (1) Öksüz ve yetim kalmış çocuk (1) Annesinden koparılan yavru (1)	Zorla annesinden koparılan çocuk (1) Kırık ayna (1) Kırılmış vazo (1)
Zor durum	17	31,48	Bitkisel hayat (1) Evsizlik (1) Hüzün (1) Karanlık (1) Kayıp (1) Zorlama (1)	Çile (1) Sefalet (1) Bitki nakli (1) Ayrılık (1) Belirsizlik (1) Bilinmezlik (1)	Çaresizlik (4) Kırgınlık (2) Ümitsizlik (1) Vatansızlık (1) Zorunluluk (1)
Toplam	54	100			

Not. ^aParantez içinde, ilgili metaforu üreten kişi sayısı belirtilmiştir.

Tablo 9'dan, analizler sonucunda "sürgün" kavramına yönelik *kötü olay* (14), *olgu* (3), *zarar durumu* (8), *zarar gören* (12) ve *zor durum* (17) kategorilerinin oluşturulduğu anlaşılmaktadır. "Sürgün" kavramı için de "göç" ve "göçmen" kavramlarında olduğu gibi *zarar gören* ve *zor durum* kavramsal kategorileri ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda "sürgün" kavramı için oluşturulan *kötü olay* ve *zarar durumu* kategorileri, "göç" kavramı için de oluşturulmuştur. Dolayısıyla "göç" ve "sürgün" kavramı için ortak dört kavramsal kategori mevcuttur. Bu sebeple katılımcıların bu üç kavrama ait algılarında benzerlikler olduğundan ancak "göç" ile "sürgün" kavramlarına ilişkin metaforik algının birbirine daha çok benzediğinden söz edilebilir. Bazı katılımcıların ürettikleri metaforlar ve açıklamaları ise şöyledir:

- Kötü olay → "Sürgün, *eziyete* benzer. Çünkü insanlar zorunlu olarak, zor şartlar altında eziyet çekerek zulme uğrarlar." (K15)
- Olgu → "Sürgün, *kadere* benzer. Çünkü elimizde olmayan ama olduğu gibi kabul edilendir." (K42)
- Zarar durumu → "Sürgün, *hapishaneye* benzer. Çünkü seni zorla istedikleri yere sürerler ve hareket etmene izin vermezler." (K75)

- Zarar gören → "Sürgün, kökünden koparılan ağaca benzer. Çünkü atalarımız, topraklarından, yerinden yurdundan koparılarak köksüz bırakıldılar." (K19)
- Zor durum → "Sürgün, vatansızlığa benzer. Çünkü insanlar zorla vatanlarından, evlerinden uzaklaştırılırlar." (K49)

Tablo 10

Vatan Kavramına İlişkin Üretilen Metaforlara Ait Kavramsal Kategoriler

Kavramsal Kategori	Metafor Sayısı (N)	Metafor Yüzdesi (%)	Metaforlar ^a		
Değerli öge	5	15,15	Atom (1) Beden (1) Emanet (1)	Sevgili (2) Su (2)	
Duygu	6	18,18	Aidiyet (3) Güven (3)	Hasret/özlem (3) Huzur (2)	Sevgi (1) Umut (1)
Güvenli yer	14	42,42	Ana kuağı (1) Ana-baba kuağı (1) Çocuk odası (1) Dağ (2) Memleket (1)	Ev (9) Güvenli liman (1) Huzur ve mutluluk veren gizli bir köşe (1) Kalkan (1)	Son liman (1) Toprak (4) Türkiye (3) Yurt (4) Yuva (11)
Olgu	2	6,06	Hayat (1) Tarih (1)		
Sosyal olgu	2	6,06	Aile (3) Birlik (1)		
Sosyal özne	4	12,12	Ana (17) Ata (1)	Baba (1) Ebeveyn (1)	
Toplam	33	100			

Not. ^aParantez içinde, ilgili metaforu üreten kişi sayısı belirtilmiştir.

Tablo 10'da, "vatan" kavramına ilişkin üretilen metaforlar ve bunların açıklamaları dikkate alınarak oluşturulan kavramsal kategoriler sunulmuştur. Buna göre *değerli öge* (5), *duygu* (6), *güvenli yer* (14), *olgu* (2), *sosyal olgu* (2) ve *sosyal özne* (4), "vatan" kavramı için üretilen metaforlardır. Bu kavramsal kategorilerden sadece biri (olgu), "sürgün" kavramına ait kavramsal kategorilerle ortaktır. Ancak bu kategori altında bulunan metaforlara bakıldığında, ortak metafor olmadığı görülmektedir. *Olgu* sözcüğü çok genel bir ifade olduğu için, bu bulguya bakılarak, "sürgün" ve "vatan" kavramlarına dair algısal bir benzerlik olduğundan söz edilemez. Bazı katılımcıların ürettikleri metaforlar ve açıklamaları ise şöyledir:

- Değerli öge → "Vatan, *atoma* benzer. Çünkü parçalayamazsın." (K49)
- Duygu → "Vatan, *güvene* benzer. Çünkü ırkçılığa uğramayacağın, yasaların seni koruduğu ve güvende hissettirdiği yerdir." (K53)
- Güvenli yer → "Vatan, *yurda* benzer. Çünkü evin barkındır." (K63)
- Olgu → "Vatan, *hayata* benzer. Çünkü umutla yaşadığın, nefes alabildiğin yerdir." (K86)
- Sosyal olgu → "Vatan, *aileye* benzer. Çünkü sevgi, güven, özlem, güç, birlik ve beraberlik gibi tüm duyguları aile topluluğu içerisinde yaşarsın." (K22)
- Sosyal özne → "Vatan, *anaya* benzer. Çünkü özlemi hep derinden hissedilir. Kokusu ve varlığı sana her zaman güç verir." (K20)

Tablo 11

Türkiye Kavramına İlişkin Üretilen Metaforlara Ait Kavramsal Kategoriler

Kavramsal Kategori	Metafor Sayısı (N)	Metafor Yüzdesi (%)	Metaforlar ^a		
Değerli öge	11	30,55	Bayrak (1) Can (1) Damarımdaki kan (1) Dökülen kan (1)	Elmas (1) Eşi benzeri olmayan (1) Gelecek (2) Gökyüzü (1)	Kanımız (1) Mutlu son (1) Süpermen (1)
Duygu	5	13,88	Güven (5) Hasret (1) Kendini bulmak (1)	Tutku (1) Umut (3)	
Güvenli yer	13	36,11	Anayurt (1) Baba ocağı (2) Barış ülkesi (1) Cennet (4) Çınar ağacı (1)	Ev (8) Güven kapısı (1), Güvenli liman (1) Memleket (1) Misafirhane (1)	Misafirperver (1) Vatan (23) Yuva (7)
İhtiyaç	2	5,55	Hava (1), Su (1)		
Sosyal olgu	1	2,77	Aile (3)		
Sosyal özne	4	11,11	Ağabeyi (1) Ana (1)	Ata (1) Ebeveyn (1)	
Toplam	36	100			

Not. ^aParantez içinde, ilgili metaforu üreten kişi sayısı belirtilmiştir.

Tablo 11’de, “Türkiye” kavramı için *değerli öge* (11), *duygu* (5), *güvenli yer* (13), *ihtiyaç* (2), *sosyal olgu* (1) ve *sosyal özne* (4) olmak üzere altı adet kavramsal kategori oluşturulduğu anlaşılmaktadır. Bu kavramsal kategorilerden beşi (*değerli öge*, *duygu*, *güvenli yer*, *sosyal olgu* ve *sosyal özne*), “vatan” kavramı için oluşturulan kavramsal kategorilerle aynıdır. Dolayısıyla Ahıska Türklerinin “vatan” ve “Türkiye” kavramlarına ait algılarında çok büyük bir benzerlik olduğu ve metafor açıklamalarına da bakıldığında, Türkiye’yi vatan olarak benimsediklerinden söz edilebilir. Bu yorumu destekleyen bazı katılımcılara ait metaforlar ve açıklamaları aşağıdaki gibidir:

- Değerli öge → “Türkiye, *cana* benzer. Çünkü başka yoktur, tektir.” (K28)
- Duygu → “Türkiye, *umuda* benzer. Çünkü yeşeren umut gibidir. Umut olan yerde gelecek de vardır.” (K36)
- Güvenli yer → “Türkiye, *barış ülkesine* benzer. Çünkü güvenle yaşadığın, korunduğun yerdir.” (K66)
- İhtiyaç → “Türkiye, *suya* benzer. Çünkü insan, su olmadan yaşayamaz.” (K52)
- Sosyal olgu → “Türkiye, *aileye* benzer. Çünkü tüm sevdiğilerin burada ve huzur içinde.” (K56)
- Sosyal özne → “Türkiye, *ağabeye* benzer. Çünkü seni koruyup kollar.” (K17)

Tablo 12’de tüm kavramlar için toplamda 14 farklı kavramsal kategori oluşturulduğu, “göç”, “göçmen” ve “sürgün” kavramları için oluşturulan kavramsal kategoriler ile “vatan” ve “Türkiye” için oluşturulan kavramsal kategorilerin bazılarının ortak olduğu görülmektedir. Tablo 12’den ayrıca en çok tekrar eden kavramsal kategorilerin *zarar gören* ve *zor durum* kategorileri olduğu; *ihtiyaç* ve *olay öznesi* kavramsal kategorilerinin ise sadece birer kavram için oluşturulduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 12

Göç, Göçmen, Sürgün Vatan ve Türkiye Kavramlarına İlişkin Üretilen Metaforlara Ait Bütün Kavramsal Kategoriler

No	Kavramsal Kategoriler	Göç	Göçmen	Sürgün	Vatan	Türkiye	Toplam
1	Değerli öge				X	X	2
3	Duygu				X	X	2
4	Güvenli yer				X	X	2
5	İhtiyaç					X	1
6	Kötü olay	X		X			2
7	Olay Öznesi		X				1
8	Olgu			X	X		2
9	Sosyal Olgu				X	X	2
10	Sosyal Özne				X	X	2
11	Yenilik/Fırsat	X	X				2
12	Zarar durumu	X		X			2
13	Zarar gören	X	X	X			3
14	Zor durum	X	X	X			3

5. Tartışma ve Sonuç

Ahıska Türklerinin, "göç", "göçmen", "sürgün", "vatan" ve "Türkiye" kavramlarıyla ilgili metaforik algılarını ortaya koyma amacıyla gerçekleştirilen bu araştırma, göç ve göçe dair mecazi algıların çeşitliliğini kanıtlamaktadır. 88 kişiden toplanan verilerin analizi neticesinde, "göç" kavramı için 50, "göçmen" kavramı için 45, "sürgün" kavramı için 54, "vatan" kavramı için 33 ve "Türkiye" kavramı için 36 farklı metafor üretilmiştir. Katılımcıların ürettikleri metaforlar, açıklamalarındaki benzerlikler ve analiz neticesinde oluşturulan kavramsal kategoriler incelendiğinde; "göç", "göçmen" ve "sürgün" kavramlarının bir, "vatan" ve "Türkiye" kavramlarının da ayrı bir bütün içinde ele alınabileceği anlaşılmaktadır.

Çalışmada "göç", "göçmen" ve "sürgün" kavramları için oluşturulan metaforlar ve bunların konuya bağlanma açıklamalarına bakıldığında, Ahıska Türklerinin, yalnızca "kuş" metaforunu ortak olarak ürettikleri, kuşların da göç etmesine, daimi yuvalarının olmayışına, şartlara göre yer değiştirmek zorunda kalışlarına veya yeniliğe uçtuklarına vurgu yaptıkları ve kuş metaforunu farklı şekillerde (kuş, leylek, kanadı kırılmış kuş, yalnız kalan kuş, yolunu kaybetmiş kuş) dile getirdikleri görülmüştür. Türk ve Atasoy (2020) tarafından 8. Sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilen çalışmada, öğrencilerin göçü en çok "kuş" metaforuyla açıkladıkları saptanmıştır. Öğrenciler bu çalışmada göçü kuşa benzetirken, kuşların yuvalarının yıkılabildiği (mekân değişimi olarak göç) ve uçmayı öğrendiklerinde yerinde duramadıkları (iyi bir geleceğin aracı olarak göç) gibi nedenleri öne sürmüşlerdir. Aynı çalışmada *göçmen kuş* metaforu da üretilen bir başka mecazdır. Şakir Bilgin (1998), *Sürgündeki Yabancı* romanında kendisini *göçmen kuş* olarak görmektedir. Romanda sıklıkla tekrarlanan *göçmen kuş* metaforu, memlekete olan hasretin ötesinde, insanın öz vatanına ait olduğunu ve bir gün vatanına geri dönme umudunu da simgelemektedir (Çetiner & Asutay, 2018). *Kuş* metaforunun *ait olma* kavramsal kategorisi altında yer aldığı bir başka göç çalışmasında *kuş*, *hassas olma*, *muhtaç olma* ve *yabancı olmayı* da temsil etmektedir (Zembat vd., 2021). Dolayısıyla bu ve literatürdeki diğer çalışmalarda göç ve göçe dair kavramlar için üretilen *kuş* metaforu, özünde, bir gün ait olunan topraklara (vatana) geri dönmeyi de ifade ediyor olabilir. Ortaokul öğrencilerinin beyin göçüne dair algılarının ölçüldüğü başka bir çalışmada da (Güneş & Çetin, 2020) yine *kuş* benzetmesinin farklı şekillerde çok fazla kullanılması, *kuş* metaforunun, göç ve göçmenleri belki de en iyi şekilde açıklayan

mecaz olduğunu kanıtlamaktadır. Benzer bir sonuç Tıkman vd. (2017) araştırmasında da görülmektedir.

"Göçmen" kavramına ilişkin metaforik algıyı belirleyen Yurdakul ve Tok'un (2018) araştırmasında *kuş* metaforu, hem *dil sorunu olan öğrenci* hem de *duygusal sorunları olan öğrenci* temaları altında farklı şekillerde (göçmen kuş, yaralı kuş vb) sunulmuştur. Aynı çalışmada göçmenler için üretilen diğer metaforlar; ilgisiz, dili olmayan kuş, uyumsuz, problem, bal yapmayan arı, kapalı bir kutu, kaynaştırma öğrencisi, ağzı var dili yok, misafir, bulmaca, üvey evlat, susuz kalmış çiçek, çam ormanında kayın ağacı, insan, yaban gülü, kardelen, garip, evsizler, ürkek bir tavşan, dalından kopartılan çiçek ve kazazede gibi çoğunlukla olumsuz metaforlarla, su, roman, işlenmesi gereken ham madde, ışık, uyumlu, akıllı, dikkatli, yeşertilmeyi bekleyen bir ağaç ve gül gibi daha az sayıda olumlu metaforlarla açıklanmıştır. Bu çalışmada da doğası gereği zaten tamamen olumsuz bir olayı ifade eden "sürgün" kavramı, yalnızca olumsuz metaforlarla mecazlaştırılırken, "göç" ve "göçmen" kavramları çoğunlukla olumsuz metaforlarla, bazı katılımcılar tarafından ise olumlu metaforlarla açıklanmıştır. Türk ve Atasoy'un (2020) çalışmalarına bakıldığında göçe dair üretilen olumlu metaforlar *yeniliklerin kaynağı olarak göç* kategorisi altında bulunurken, bu çalışmada da *yenilik/fırsat* kategorisi altında yer almaktadır. "Göç" ve "göçmen" kavramlarının çoğunlukla olumsuz metaforlarla mecazlaştırılması ise insanların göç ettikleri yerlerde genel olarak yerli vatandaşlardan farklı siyasal haklara sahip olmaları, ekonomik ve hukuki güçsüzlüklerle karşılaşmalarıyla açıklanabilir (Damgacı, 2013).

Bir metaforun ikna edici gücü, duyguları yeniden uyandırma yeteneğinde yatmaktadır. Chilton (2004), metafor kullanımında en açık şekilde korku, öfke, güvenlik duygusu, korumacılık ve sadakat duygularının açıkça uyarıldığını ifade etmiştir. Metaforun duygusal tepkiyle ilgisi Abid vd. (2017) tarafından da belirtilmiş ve bu yazarların çalışmalarında, ev sahibi ülkelerdeki Suriyeli mültecileri tanımlamak için kullanılan metafor sayısının, ev sahibi olmayan ülkelere göre daha fazla olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte Usta (2016) çalışmasında, göç eden kişilere (göçmen) dair üretilen metaforların, göç sırası ve sonrasında göçmenlerin yaşadığı durumlarla ilgili olduğundan söz etmiştir. Bu durumda zorunlu göçü bizzat yaşayan Ahıska Türkleri tarafından "göç" ve "göçmen" kavramlarına ilişkin olumsuz metafor üretilmesinin, göç sırası ve sonrasında yaşanan olumsuz deneyimlerden ileri geldiği söylenebilir.

Göç etmiş katılımcıların "vatan" kavramıyla ilgili ürettikleri metaforlar ve bunların konuya bağlanma şeklini ortaya koyan açıklama ifadelerine bakıldığında, katılımcıların öz vatanlarına hasret duydukları anlaşılmaktadır. Ancak "Türkiye" kavramıyla ilgili üretilen metaforlar ve açıklamaları, Ahıska Türklerinin Türkiye'de bulunmalarından duydukları memnuniyeti göstermektedir. Ayrıca "vatan" ve "Türkiye" kavramları için *aile, ana, ata, ebeveyn, ev, güven, güvenli liman, hasret, memleket, su, umut* ve *yuva* olmak üzere 12 ortak metaforun üretilmesi, Ahıska Türklerinin çoğunun, Türkiye'yi öz vatanı gibi gördüğünü kanıtlamaktadır. Benzer bir durum Şen'in (2004) çalışmasında da söz konusudur. Bulgaristan muhacirleri ile söylem analizi yöntemiyle gerçekleştirilen araştırmanın bulgularına göre Bulgaristan muhacirlerin, Türkiye'yi öz vatan olarak görmektedirler. Nazik ve Yıldırım'ın (2022) çalışmalarında ise Suriyeli öğrenciler, güvenlik kavramını, Türkiye metaforu ile açıklamışlar ve bu öğrencilerin %94,2'u Türkiye'yi, güvenli ve huzurlu bir vatan olarak ifade etmişlerdir. Dolayısıyla Türkiye'nin, gerek Türk gerek diğer etnik kökenlere bağlı olan göçmenler için öz vatan gibi benimsendiği ve sevildiğinden, Türkiye'nin de göçmenler için elverişli bir ülke olduğundan söz edilebilir.

Literatüre bakıldığında, "vatan" kavramıyla ilgili üretilen metaforların, bu çalışmada üretilen metaforlarla benzerliğinin olduğu anlaşılmaktadır. "Vatan" kavramı için bu çalışmada üretilen *ev, aile, su, emanet* metaforları Gömleksiz ve Öner'in (2016) çalışmalarında üretilen metaforlarla

ortakken, *ev, aile, su, anne* (ana), *anne kucağı* (ana kucağı), *baba, yuva, toprak* metaforları ise Sağdıç ve İlhan'ın (2018) çalışmalarında üretilen metaforlarla ortaktır. Gerçekleştirilen kapsamlı literatür taraması neticesinde, daha önce "Türkiye" kavramının göçmenler için neyi ifade ettiğine dair herhangi bir metafor çalışmasına rastlanmamıştır. Bu sebeple bu araştırmanın, "Türkiye" kavramına ilişkin göçmen algılarını ortaya koyan *ilk çalışma* olduğundan söz edilebilir. Göç veya sürgün olarak anılan zorunlu göç, gerek insani, gerekse de fiziksel bakımdan yerinden edilmeye bağlı olarak sosyo-psikolojik etkileri senelerce sürebilen, insanları pek çok açıdan olumsuz etkileyebilen, hatta onları travmatik eşiklere dahi çekebilen bir süreçtir. Sosyo-psikolojik açıdan göçten etkilenmiş olan göçmen veya mültecilerin deneyimleri, belirli kavramlara ve olgulara dair özsel algıların anlaşılmasında önemli bir role sahiptir. Bu sebeple bu çalışmada, göç veya sürgünü tecrübe ederek Türkiye'ye gelmiş olan Ahıska Türklerinin; "göç", "göçmen", "sürgün", "vatan" ve "Türkiye" kavramlarına dair metaforik algıları; bu kavramların neye benzedikleri, neyi ifade ettikleri veya basit anlatımlarla nasıl mecazlaştırıldığı, söylemlerinden yola çıkılarak belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmada her bir kavram için üretilen metaforların çeşitliliği, katılımcı grubun bilişsel algı zenginliğiyle, "göç", "göçmen" ve "sürgün" kavramlarının genel manada olumsuz metaforlar ya da açıklamalarla ifade edilmesi, göçmenlerin göç sürecinden çoğunlukla olumsuz etkilenmeleriyle, "vatan" ve "Türkiye" kavramlarının ortak metaforlarla açıklanması, Türkiye'nin Ahıska Türkleri için öz vatan gibi algılandığına, farklı kavramlar için üretilen metaforlarla ortak kavramsal kategoriler oluşturulması ise metaforik algıya konu olan kavramların birbiriyle ilintili olmasına işaret etmektedir. Çalışmada ulaşılan sonuçlar Türkiye'de yaşayan Ahıska Türklerinin ürettikleri metaforları ortaya koymaktadır. Aynı çalışma Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan Ahıska Türklerine yapılması halinde üretilen metaforların ve bunlara bağlı oluşacak kavramsal kategorilerin farklılık arz edeceği düşünülmektedir. Diğer bir ifade ile kişilerin gittikleri /yaşadıkları ülkelerle, aynı kavramlara ilişkin ürettikleri metaforların farklılık göstereceği düşünülmektedir. Bu çalışma, göçmenlerin göç ve göçe dair kavramlara ilişkin algıları çerçevesinde yürütülmüşse de göçün çok boyutlu bir olgu olduğu değerlendirildiğinde, göç kavramlarının genişletilerek farklı göçmen ve ev sahibi gruplarla metafor çalışmalarının yürütülmesi ve kıyaslamalı analizler yapılması sonucunda, göç ve ilgili kavramların farklı gruplar için özsel anlamlarının daha iyi anlaşılacağı düşünülmektedir.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde önemli bir paya sahip olan Ahıska Türklerine araştırmaya göstermiş oldukları ilgi ve hassasiyet için teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca bu süreçte her zaman yol gösteren ve beni teşvik eden değerli hocam Prof. Dr. Yusuf ALPER'e teşekkürlerimi sunuyorum.

FINANSALE DESTEK

Yazar bu çalışma için herhangi bir finansal destek almadığını beyan etmiştir.

ETİK

Bu çalışmada etik ilke ve standartlara uyulduğu beyan edilmiştir. Bu araştırma için Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulundan (Oturma Tarihi 26 Ağustos 2022, Oturma Sayısı 2022-07, Karar No 34) gerekli izin alınmıştır.

YAZAR KATKI BEYANI

Tamilla Şahin Genel katkı düzeyi %100.

Yazar, bu çalışmanın yazarlık koşulunu sağlayan başka bir kişinin olmadığını onaylamıştır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Kaynakça

- Abid, R. Z., Manan, S. A., & Rahman, Z. A. A. A. (2017). 'A flood of Syrians has slowed to a trickle': The use of metaphors in the representation of Syrian refugees in the online media news reports of host and non-host countries. *Discourse & Communication*, 11(2), 121–140. <https://doi.org/10.1177/1750481317691857>
- Akkaş, İ. (2017). Ahıska Türkleri'nin sosyolojik açıdan incelenmesi: Erzincan örneği. *Düşünce Dünyasında Türkiz*, 8(42), 45–62.
- Alım, M., Doğanay, S., & Şimşek, O. (2006). Ülkemize yönelik göçlere bir örnek: Ahıska Türkleri. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 11(15), 303–322. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/26851>
- Balcı, A. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bilgin, Ş. (1998). *Sürgündeki yabancı*. Pencere Yayınları.
- Boozer, R. W., Wyld, D. C., & Grant, J. (1991). Using metaphor to create more effective sales messages. *The Journal of Consumer Marketing*, 8(2), 59–67.
- Chilton, P. (2004). *Analysing political discourse: Theory and practice*. Routledge.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (3th ed.). SAGE Publications.
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 693–712.
- Chun, L. (2005). *Cognitive linguistics and metaphoric study*. Foreign Language Teaching and Research Press.
- Cumhurbaşkanı Kararı No. 5676 (2022). Ukrayna Başta Olmak Üzere Eski Sovyetler Birliğini Oluşturan Cumhuriyetlerde Bulunan Ahıska Türkü Soydaşlarımızdan Türkiye'ye Gelmek İsteyenlerden, En Zor Durumda Olanlardan Başlamak Üzere, 2022 Yılında 1000 Ailenin İskânlı Göçmen Olarak Türkiye'ye Kabul Edilmesi Hakkında Karar. T.C. Resmi Gazete. Yayın 04.06.2022. Sayı 31856. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/06/20220604-8.pdf>
- Çetiner, O., & Asutay, H. (2018). Yazında sürgünlük: Şakir Bilgin'in "Sürgündeki Yabancı" romanına bakış. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 1–7.
- Damgacı, F. (2013). *Türkiye'deki akademisyenlerin çok kültürlü eğitime ilişkin tutumları* (Yayın No. 333844) [Yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Demiray, E. (2012). Anavatanlarından sekiz ülkeye dağıtılmış bir halk: Ahıska Türkleri. *Turkish Studies*, 7(3), 877–885. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.3704>
- Devrisheva, K. (2019). Ahıska Türklerinin bitmeyen göçü. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi (SUTAD)*, (45), 333–352. <https://doi.org/10.21563/sutad.636251>
- Diñç, M. (2021). Ahıska Türklüğüne destan penceresinden bakmak: Mircevat Ahıskalı'nın "Gurbetten İniltiler Destanı" üzerine bir inceleme. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 9(28), 123–156. <https://doi.org/10.33692/avrasyad.943005>
- Dogan, H. (2018). What is the role of religion in constructing identity and social networks: Meskhetian Turks in the United States? *International Journal of Humanities and Social Science*, 8(4), 16–24.
- Dömbekci, H. A., & Erişen, M. A. (2022). Nitel araştırmalarda görüşme tekniği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 141–160. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1227330>
- Gökalp, Z. (2019). *Türkçülüğün esasları*. Anadolu Üniversitesi Yayınları. http://kdm.anadolu.edu.tr/TurkKlasikleri/Turkculugun_Esaslari.pdf
- Gömlüksiz, M. N., & Öner, Ü. (2016). Ortaokul öğrencilerinin vatan kavramına ilişkin metaforik algıları. *Turkish Studies*, 11(2), 1409–1420. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9455>
- Güneş, C., & Çetin, T. (2020). Ortaokul öğrencilerinin beyin göçü kavramına ilişkin algılarının incelenmesi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 55(2), 928–955. <http://dx.doi.org/10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.20.05.1330>
- Hager, M. (2020). *Meanings and experiences of home and belonging away from home: Migration, exile and identity in Habila's travelers* [Unpublished master thesis]. Leopold Franzens University, Innsbruck. <https://diglib.uibk.ac.at/ulbtirolhs/content/titleinfo/5382740/full.pdf>
- International Organization for Migration [IOM]. (2023). *IOM definition of migrant*. United Nations. <https://www.iom.int/about-migration>
- İnal, K. (1998). *Türkiye'de ders kitaplarında demokratik ve milliyetçi değerler- 27 Mayıs ve 12 Eylül askeri müdahale dönemlerine ilişkin bir inceleme* [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Ankara Üniversitesi Akademik Arşiv Sistemi. <http://hdl.handle.net/20.500.12575/34952>
- İnalçık, H. (1964). Sened-i İttifak ve Gülhane Hatt-i Hümayunu. *Bellekten*, 28(112), 603–622. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ttkbellekten/issue/73429/1204674>
- Jansen, S. (2021). Home and the dissident, homeless at home: Narrations of Post-Yugoslav identities. In A. Dawson & N. Rapport (Eds.), *Migrants of identity: Perceptions of 'home' in a world of movement* (pp. 85–110). Routledge Publishers, Online edition.
- Karasar, N. (2021). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler* (37. bs.). Nobel Yayınları.
- Kövecses, Z. (2010). *Metaphor: A practical introduction* (2nd ed.). Oxford University Press.

- Kurt, H., & Açıkgöz, M. A. (2017). ABD’de Yaşayan Ahıska Türkleri. *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi-MUTAD*, 4(1), 107–127. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mtad/issue/30941/335203>
- Lakoff, G., & M. Johnson. (1980). *Metaphors we live by*. University of Chicago Press.
- Mallett, S. (2004). Understanding home: A critical eeviw of the literature. *The Sociological Review*, 52(1), 62–89. <https://doi.org/10.1111/j.1467-954X.2004.00442.x>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *An expanded sourcebook: Qualitative data analysis* (2nd ed.). SAGE Publications.
- Nazik, E., & Yıldırım, B. (2022). Suriyeli öğrencilerin güvenlik kavramına ilişkin algılarının metaforik açıdan incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(9), 181–194.
- Orhan, F., & Coşkun, O. (2016). Zorunlu göçlere yeni bir örnek: Ahıska Türkleri’nin Erzincan’a göçleri. *Türk Coğrafya Dergisi*, (67), 41–50. <https://doi.org/10.17211/tcd.281950>
- Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131–155.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55(55), 459–496. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuey/issue/10342/126702>
- Sağdıç, M. & İlhan, G. O. (2018). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “vatan” kavramına ilişkin metaforik algıları. *International Journal of Geography and Geography Education*, (38), 104–118. <https://doi.org/10.32003/iggei.430827>
- Stefanovic, I. L. (2015). Phenomenology, philosophy, and praxis. *Environmental & Architectural Phenomenology*, 25(3), 40.
- Şen, H. (2004). Çoklu sadakat ekseninde Türk göçmenleri. *Sosyoloji Dergisi*, (12-13), 37–60. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sosder/issue/40981/495077>
- Tıkman, F., Yıldırım, E., & Şentürk, M. (2017). Göç metaforuna yolculuk: Bir fenomenolojik çalışma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 104–126. <https://doi.org/10.31834/kilissbd.349853>
- Türk Ceza Kanunu [TCK] (1926). Türk Ceza Kanununun Yürürlükten Kaldırılmış Hükümleri. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/5.3.765.pdf>
- Türk Dil Kurumu. (2022). Töz. *Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr>
- Türk, H., & Atasoy, E. (2020). Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin zihninde göç olgusu: Bir metafor analizi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (55), 26–44. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.550258>
- United Nations. (1948, December 10). *Universal Declaration of Human Rights*. <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>
- United Nations. (2023). *International migration*. [https://www.un.org/en/global-issues/migration#:~:text=The%20UN%20Migration%20Agency%20\(IOM,the%20causes%20for%20the%20movement](https://www.un.org/en/global-issues/migration#:~:text=The%20UN%20Migration%20Agency%20(IOM,the%20causes%20for%20the%20movement)
- Usta, Ç. (2016). Göç ve metafor. İçinde A. Köksal (Ed.), *Zamanın izleri... İşgal, göç ve muhacirlik* (ss. 161–172). Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları.
- Winter, B., & Matlock, T. (2017). Primary metaphors are both cultural and embodied. In B. Hampe (Ed.), *Metaphor: Embodied cognition and discourse* (pp. 99–115). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781108182324.007>
- Yob, I. M. (2003). Thinking constructively with metaphors. *Studies in Philosophy and Education*, 22, 127–138. <https://doi.org/10.1023/A:1022289113443>
- Yurdakul, A., & Tok, T. N. (2018). Öğretmen gözüyle mülteci/göçmen öğrenci. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 46–58. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aduefebder/issue/41071/428033>
- Zembat, R., Çelik, B., Yıldırım, M., & Kılıçkaya, A. (2021). Okul Öncesi Öğretmenlerinin “Göçmen Çocuk” Metaforlarının Belirlemesi. *International Primary Education Research Journal*, 5(2), 152–170. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iperj/issue/64344/937065>
- Zhang, F., & Hu, J. (2009). A study of metaphor and its application in language learning and teaching. *International Education Studies*, 2(2), 77–81.

Extended Abstract

Meskhethian Turks are a Turkish community that was forcibly separated from their homeland as a result of decisions made by the Stalin administration, deprived of their most fundamental human rights, subject to human rights violations, exposed to ethnic tensions, opposed to their return, confronted with tragic circumstances such as constant relocation, now continue living in a scattered manner. Meskhethian Turks continue to reside in the areas to which they were exiled or migrated even though a significant amount of time has passed since the first time they were forced to migrate, and a number of different governments have attempted to bring the group back to their original homeland. The majority of Meskhethian Turks are subject to frequent immigration and exile, which puts them in a precarious situation with regard to a variety of fundamental human rights, including their legal status, economy, housing, and educational opportunities. The

current study seeks to comprehend the metaphorical perspectives of Meskhetian Turks, who have been exiled from their homeland and continue to face political, economic, educational, and social challenges, regarding some immigration-related notions. On the basis of these factors, it is possible to assert that the metaphors developed by Meskhetians, who have directly experienced exile or immigration, for the notions of immigration and immigration-related issues could be a useful tool for comprehending the phenomena of immigration in its genuine sense. The primary purpose of metaphor studies is to reveal how people perceive concepts. Metaphors, which are analogies of difficult-to-understand and difficult-to-concretize concepts, are defined as metaphorical tools that people cognitively construct in their brains for any concept.

Taking these into consideration, the study adopted the Phenomenology design, which is one of the qualitative research methods. The phenomenological method considers the accepted assumptions, ideals, and forgotten perceptions as a whole, reveals the significance of human experience, and attempts to comprehend human behavior thoroughly. In the study, 100 Meskhetian Turks who experienced immigration and residing in Bursa, Istanbul and Antalya, constituted the participant group. As incomplete responses from 12 participants were detected while transferring the data into digital forms, the sample group of the research, which aims to reveal the metaphorical perceptions of the concepts of "immigration," "immigrant," "exile," "homeland," and "Türkiye," consisted of 88 Meskhetian Turks (52 Female, 36 Male).

In order to reveal the metaphoric perceptions of the participants, the data were collected through a questionnaire, and the collected demographic information was analyzed with descriptive statistics techniques in the MS Office Excel program; the metaphors produced, and the expressions related to the features linking the metaphor to the subject after the *because* statement was analyzed with the content analysis technique. The conceptual categories created by the researcher were first submitted to the approval of the team of experts working in the field of immigration, and then metaphor-conceptual category matching was made by the researcher and two experts in different environments. After these procedures, Miles and Huberman's (1994) formula for ensuring reliability was employed. As a result, coefficients of 0.87 for "immigration", 0.93 for "immigrants", 0.88 for "exile", 0.92 for the "homeland", and 0.98 for "Türkiye" were obtained. Since each of these coefficients was higher than 0.80, the reliability of the study was assured. In the end, the expert team conducted a study collectively and enhanced the reliability coefficient to 1.00 by reaching a consensus about metaphor-conceptual category matching. Additionally, the validity of the study was assured as it was conducted using the appropriate techniques for data collection and analysis. According to the findings obtained; Meskhetian Turks, who have lived in Türkiye for more than 15 years, aged between 36-45 and immigrated from Azerbaijan, mostly participated in the research. When the generated metaphors were analyzed; it was observed that 50 different metaphors were produced for "immigration", 45 for "immigrants", 54 for "exile", 33 for the "homeland", and 36 different metaphors for "Türkiye". In addition, *compulsory/obligation* for "immigration", *foreign* for "immigrants", *war* for "exile", *mother* for the "homeland", and for "Türkiye", the words *homeland* were the most repetitive metaphors.

The most frequently used metaphors include *obligation/obligation* for "immigration", *foreigner* for "immigrants", *war* for "exile", *mother* for the "homeland", and *homeland* for "Türkiye". In addition, 14 conceptual categories were created by considering the metaphors created by the participants and the justifications linking them to the issue. When metaphors and conceptual categories were evaluated together, it has been revealed that the concepts of "immigration", "immigrant", and "exile" might well be viewed as a single entity, while the notions of "homeland" and "Türkiye" can be viewed as distinct entities. As a result, it has been revealed that Meskhetian Turks use negative metaphors to describe "immigration", immigration, and exile; they long for their homeland, yet adopt Türkiye as their homeland.